



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО „АНТОНОВ срещу БЪЛГАРИЯ“

(Жалба № 58364/10)

РЕШЕНИЕ

Член 1 от Протокол № 1 • Мирно ползване на собствеността • Искания за възстановяване на данъци, възстановени с окончателни съдебни решения, останали неизпълнени в продължение на години в очакване на производство за недействителност, образувано от властите въпреки липсата на шансове за успех • Допълнителна информация за продължили няколко години данъчно изпълнителни производства, завършили с търг на вещи на жалбоподателя • Жалбоподателят, привлечен или принуден да заведе множество производства • Нарушен справедлив баланс

СТРАСБУРГ

28 май 2020 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

28/08/2020

*Това решение е станало окончателно според член 44 § 2 от Конвенцията.
Може да подлежи на редакционни промени.*

По делото „Антонов срещу България“

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Камара, в състав:

Сиофра О'Лиъри, *Председател*,
Габриеле Кучско-Щадлмайер,
Гана Юдковска,
Андре Потоцки,
Йонко Грозев,
Латиф Хусейнов,
Аня Зайберт-Фор, съдии,

и Виктор Соловейчик, *Заместник-секретар на отделение*,

След закрито обсъждане на 28 април 2020 г.,

Постановява следното съдебно решение, прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№58364/10) срещу Република България, подадена до Съда на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българския гражданин г-н Йордан Димитров Антонов („жалбоподателят“) на 29 септември 2010 г.

2. Жалбоподателят беше представляван от г-н М. Екимджиев и г-ца Г. Черничерска - адвокати, практикуващи в Пловдив. Българското правителство („правителството“) беше представлявано от своите агенти г-ца К. Радкова и г-ца М. Димова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят се оплаква, че невъзможността на данъчните власти в продължение на няколко години да му върнат неправомерно събраните данъци, както е установено в две окончателни решения, постановени в негова полза, е в нарушение на правото му на мирно ползване на собствеността съгласно член 1 от Протокол №1. Освен това се оплаква и че не е имал ефективно средство за защита по член 13 по отношение на твърдяното нарушение на член 1 от Протокол №1.

4. На 13 септември 2017 г. правителството е уведомено за оплакванията по член 13 и член 1 от Протокол №1 към Конвенцията, а останалата част от жалбата е обявена за недопустима съгласно Правило 54 § 3 от Правилника на Съда.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1940 г. и живее в село Окорш, област Силистра.

А. Данъчните оценки от 2001 г. и последвалите производства по съдебен контрол

6. През 2000-01 г. данъчните власти са извършили данъчна проверка на жалбоподателя, който по това време е бил законен представител на частно земеделско дружество. Проверката е извършена по отношение на данъка върху дохода и данъка върху добавената стойност („ДДС“) за периодите между януари 1998 г. и декември 1998 г. и съответно между февруари 1998 г. и август 1999 г.

7. На 2 март 2001 г. териториалната данъчна дирекция в Силистра издава данъчна оценка (*данъчен ревизионен акт*), начислявайки на жалбоподателя обща сума от 55 013,43 български лева ((BGN); 28 128 евро (EUR)) с ДДС и данък върху доходите, включително лихви.

8. Отбелязвайки грешка в данъчната регистрация на жалбоподателя, на 30 март 2001 г. данъчните власти издават акт за поправка на очевидна фактическа грешка в данъчния ревизионен акт от 2 март 2001 г. (*акт за поправка на данъчен ревизионен акт*). Данъците, наложени на жалбоподателя, не са преразгледани и остават непроменени.

9. Жалбоподателят оспорва данъците пред директора на регионалната данъчна служба на гр. Варна, който на 1 юни 2001 г. потвърждава данъчните ревизионни актове от 2001 г. След това жалбоподателят иска съдебно разглеждане, но на 16 декември 2002 г. Върховният административен съд („ВАС“) прекратява производството, като отбелязва, че жалбата му е подадена извън законоустановените срокове за обжалване пред съд и по този начин правото му е преклудирано.

10. На 11 април 2003 г., позовавайки се на нарушение на данъчното законодателство, и на основание на член 115 от Данъчно-процесуалния кодекс от 1999 г. („Кодексът от 1999 г.“; вж. параграф 31 по-долу), жалбоподателят иска от директора на регионалната данъчна служба на гр. Варна да отмени данъчните ревизионни актове от 2001 г. и да извърши нова данъчна проверка. На 18 април 2003 г. директорът отказва това искане. Жалбоподателят иска съдебно разглеждане. С окончателно решение от 10 януари 2004 г. Варненският окръжен съд отменя отказа на директора и възлага на данъчните власти да извършат нова данъчна проверка. Съдът установява, че властите са извършили проверката на жалбоподателя през 2001 г. в качеството му на физическо лице, но са му начислили данъци във връзка с дейността на дружеството. По мнение на съда данъците, наложени на жалбоподателя съгласно данъчните ревизионни актове от 2001 г., са били в нарушение на законовите разпоредби.

Б. Данъчните оценки от 2004 г. и последвалите съдебни производства

11. След извършване на нова данъчна проверка за същия период като този, обхванат от данъчната проверка от 2001 г. (вж. параграф 6 по-горе), данъчните власти издават нов данъчен ревизионен акт на 18 май 2004 г., като на жалбоподателя са начислени общо 40 729,81 лв. (20 825 EUR), с ДДС и данък върху доходите, включително лихва. Жалбоподателят подава жалба срещу новия данъчен ревизионен акт. На 28 август 2006 г. Варненският административен съд отменя данъчния ревизионен актот 2004 г. На 29 октомври 2007 г. ВАС потвърждава това решение. Съдилищата установяват, че данъците, начислени на жалбоподателя, не са дължими, тъй като дейността, подлежаща на данъчно облагане, се извършва от земеделското дружество, а не от жалбоподателя като физическо лице.

В. Производство за възстановяване на данъци и последвалото съдебно производство

12. На неустановени дати през 2002 и 2004 г. властите образуват изпълнително производство срещу жалбоподателя, очевидно въз основа на данъчните ревизионни актове от 2001 и 2004 г., които съгласно вътрешното законодателство подлежат на директно изпълнение (вж. параграф 30 по-долу). Изглежда, че между 2003 и 2008 г., чрез търг на множество лични вещи, те са събрали общо 42 386,71 лв. (21 672 евро).

13. На 5 и 30 ноември 2007 г. жалбоподателят подава две искания за възстановяване на данък във връзка с данъчните проверки от 2001 и 2004 г. В решения от 27 ноември 2007 г. (*акт за прихващане или възстановяване*) и 13 декември 2007 г. (*акт за прихващане или възстановяване*) съответно, данъчните власти отказват да възстановят сумите, платени от него по данъчните ревизионни актове от 2001 г. и 2004 г. Според тях, въпреки че съдилищата са отменили данъчния ревизионен акт от 2004 г., данъчният ревизионен акт от 2001 г. е останал в сила. Следователно данъците, наложени на жалбоподателя, са били събрани коректно.

14. Жалбоподателят обжалва двете решения в две отделни производства.

15. В първото производство, на 28 ноември 2008 г., ВАС установява, че данъците, начислени съгласно акта от 2001 г., са били недължимо платени. Съдът отбелязва, че данъчният ревизионен акт от 2001 г. е заменен с акта от 2004 г., който е бил отменен от съда на 29 октомври 2007 г. (вж. параграф 10 по-горе). Освен това отбелязва, че новата данъчна проверка на жалбоподателя е била извършена през май 2004 г., след като Варненският окръжен съд е намерил през януари 2004 г., че данъците, наложени с данъчния ревизионен акт от 2001 г., са били начислени в нарушение на законовите правила. ВАС допълва, че

въпреки че жалбоподателят не е поискал съдебно разглеждане, последвалата данъчна проверка в резултат на данъчния ревизионен акт от 2004 г. всъщност е отменил решението от 2001 г. Данъчният ревизионен акт от 2004 г., който налага на жалбоподателя същите данъци, на същото правно основание и за същия период като решението от 2001 г., е отменен, тъй като съдилищата установяват, че данъците не са дължими от данъкоплатеца (вж. параграф 11 по-горе). Съответно, сумите, платени от жалбоподателя по двата данъчни ревизионни актове от 2001 г. и 2004 г., трябва да му бъдат върнати. Така ВАС отменя решението от 13 декември 2007 г., с което се отказва връщане на жалбоподателя на сумите, събрани съгласно данъчния ревизионен акт от 2001 г. След това съдът връща преписката на данъчните власти, като им указва да приложат процедурата за прихващане или възстановяване на недължими данъци, установена в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от 2006 г. („ДОПК“).

16. По второто производство, на 15 декември 2008 г., ВАС отменя и решението на данъчните власти от 27 ноември 2007 г. за отказ за възстановяване на сумите, събрани съгласно данъчния ревизионен акт от 2004 г. Отбелязва, че отмяната на данъчния ревизионен акт от 2004 г. от съдилищата е повлияла и на данъчния ревизионен акт от 2001 г. Съдът установява и че сумите, изплатени от жалбоподателя по двата данъчни ревизионни акта от 2001 г. и 2004 г., не са били дължими и поради това те трябва да му бъдат върнати заедно със законната лихва.

Г. Опитите на жалбоподателя да приведе в изпълнение окончателните решения от 28 ноември 2008 г. и 15 декември 2008 г.

17. Позовавайки се на окончателните решения на ВАС от 28 ноември 2008 г. и 15 декември 2008 г. и членове 128 и сл. от ДОПК (вж. параграфи 33-35 по-долу), жалбоподателят е поискал от данъчните власти да възстановят сумите, платени съгласно данъчните ревизионни актове от 2001 и 2004 г. На 13 януари 2009 г. и 10 февруари 2009 г. той е информиран, че административното производство е спряно до приключване на неуточнено съдебно производство.

18. Междувременно, на 8 януари 2009 г., данъчните власти образуват производство пред ВАС с искане за обявяване окончателното решение от 28 ноември 2008 г. (вж. параграф 15 по-горе) за нищожно поради нарушение на материалните и процесуални правила. Те твърдят поспециално, че заключенията на съдилищата, че данъчният ревизионен акт от 2001 г. е бил заменен с данъчния ревизионен акт от 2004 г., са били неправилни и в нарушение на законовите разпоредби. Освен това данъчните власти поддържат, че данъчният ревизионен акт от 2001 г. остава валиден, тъй като жалбоподателят не е подал своевременно жалба срещу него (вж. параграф 9 по-горе). Фактът, че данъчният

ревизионен акт от 2004 г. се отнася за същия период и начислява същите данъци на жалбоподателя, не е релевантен. Според тях решението от 28 ноември 2008 г. е нищожно, тъй като ВАС всъщност е отменил валиден данъчен ревизионен акт, който не е бил предмет на спора.

19. По-късно искът на данъчните власти е съчетан с искане за възобновяване на производството. На 9 януари 2009 г. ВАС констатира, че няма компетентност да разглежда иска за нищожност по отношение на съдебното решение, което следва да бъде разгледано от Варненския окръжен съд по процедурата, предвидена в член 270, ал. 2 от Граждански процесуалния кодекс (вж. параграф 38 по-долу).

20. Няколко месеца по-късно, на 13 юли 2010 г., ВАС отхвърля и искане на данъчните власти за възобновяване на производството, като отбелязва, че законовите предпоставки за това не са били изпълнени.

21. Междувременно искът за нищожност, предявен от данъчните власти (вж. параграф 18 по-горе), е разгледан от Варненския окръжен съд. На няколко пъти съдът прекратява производството, след като данъчните власти не изпълняват разпорежданията му за плащане на законоустановените съдебни такси. В крайна сметка производството приключва на 14 март 2012 г., когато Варненският окръжен съд отхвърля иска на данъчните власти. Съдът проверява наличието на някое от възможните основания за нищожност на съдебни решения и отбелязва в тази връзка, че решението на ВАС от 28 ноември 2008 г. е постановено от състав от трима съдии в рамките на юрисдикцията на ВАС; в писмена форма е и е подписано от съдебния състав; мотивите му, както и диспозитивът на решението ясно показват волята на съда. Заключение на Варненския окръжен съд е, че аргументите, на които се позовават данъчните власти, са необосновани, тъй като те не могат да обосноват нищожност на окончателното решение на ВАС от 28 ноември 2008 г. Решението от 14 март 2002 г. не е обжалвано и е влязло в сила на 10 април 2012 г.

22. На неуточнена дата през 2009 г. данъчните власти образуват и производство пред ВАС с искане за обявяване окончателното решение от 15 декември 2008 г. (вж. параграф 16 по-горе) за нищожно. На 23 март 2009 г. петчленен състав на ВАС прекратява производството, като намира искането на властите за недопустимо. ВАС отбелязва, че в производството, което е довело до окончателното решение от 15 декември 2008 г., съдът е разгледал делото по същество. По-нататък отбелязва, че съдебните производства по административни дела по принцип се разглеждат на две съдебни инстанции и че, като се има предвид фактът, че данъчните власти претендират за нищожност на основания, които са от значение само за обжалване по правни въпроси, искането е недопустимо.

23. На неуточнена дата през юли 2009 г. жалбоподателят завежда дело във Варненския административен съд с искане съдът да наложи

финансова санкция на директора на данъчната служба на гр. Варна съгласно член 304 от Административнопроцесуалния кодекс от 2006 г. за неизпълнение на окончателно съдебно решение (вж. параграф 37 по-долу). Резултатът от това производство не е известен.

Д. Производство по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди

24. През март 2009 г. жалбоподателят предявява иск за обезщетение срещу данъчните власти съгласно чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. („Законът от 1988 г.“). Той твърди, че е претърпял вреда в резултат на неизпълнението на окончателните решения на ВАС от 2008 г. (вж. параграфи 15-16 по-горе) и иска да му се върнат парите, събрани по данъчните ревизионни актове от 2001 и 2004 г., които са били отменени от съдилищата.

25. На 29 май 2009 г. Силистренският административен съд решава да раздели производството на четири отделни производства. Този съд отбелязва, че всъщност жалбоподателят е поискал обезщетение във връзка с четири отделни решения, а именно данъчните ревизионни актове от 2001 и 2004 г. и последвалите решения на данъчните власти от 27 ноември 2007 г. и 13 декември 2007 г., отказващи исканията му за възстановяване (вж. параграф 13 по-горе).

26. В окончателни решения, постановени съответно на 28 юни 2010 г., 12 юли 2010 г., 4 октомври 2010 г. и 22 ноември 2010 г., ВАС отхвърля всичките четири иска. Отбелязва, че тъй като членове 128 и сл. от ДОПК предвиждат специална процедура за прихващане и възстановяване на недължими данъци (вж. параграфи 33-35 по-долу), Законът от 1988 г. не е приложим.

Е. Възстановяване на неправомерно събраните от жалбоподателя данъци

27. От документите по делото става ясно, че на няколко пъти между август 2010 г. и май 2012 г. жалбоподателят е поискал от данъчните власти да му върнат неправомерно събраните от него суми по данъчните ревизионни актове от 2001 и 2004 г.

28. На 30 май 2012 г. данъчните власти издават решение за прихващане и възстановяване, с което разпореждат на жалбоподателя да бъдат възстановени 42 286.71 лв. (21 621 евро). Парите са преведени на две вноски, съответно на 7 и 8 юни 2012 г.

29. На 2 юли 2012 г. плащат на жалбоподателя и 40 460.92 лв. (20 687 евро) като законна лихва за забава за плащането за периода между 3 май 2001 г. и 8 юни 2012 г.

II. ПРИЛОЖИМА ПРАВНА РАМКА И ПРАКТИКА

А. Данъчни ревизионни актове и производства по възстановяване на данъци

30. Кодексът от 1999 г. (вж. параграф 10 по-горе), в сила до 1 януари 2006 г., предвижда установено по силата на данъчния ревизионен акт задължение да бъде платено от данъкоплатеца доброволно в рамките на четиринадесет дни. След изтичането на този срок данъчният ревизионен акт подлежи на принудително изпълнение независимо от всяко последващо обжалване пред съд от данъкоплатеца, освен ако неговото изпълнение е било спряно от данъчните власти или от съда (член 110 от Кодекса от 1999 г.). Данъчният ревизионен акт може да бъде обжалван в рамките на четиринадесет дни пред по-горестоящия данъчен орган, а именно пред директора на съответната регионална данъчна дирекция. Решението на директора подлежи на разглеждане на две съдебни инстанции (член 117 и член 121 от Кодекса от 1999 г.).

31. Данъчният ревизионен акт, който е станал окончателен, може да бъде изменен по искане на данъкоплатеца или по инициатива на данъчните органи (член 115, ал. 1), на основание, *inter alia*, че данъчното задължение е наложено в нарушение на законоустановените разпоредби (член 115, ал. 2, т. 4 от Кодекса от 1999 г.). Заинтересованото лице трябва да подаде искането си за преглед заедно с подкрепящите документи до директора на съответната регионална данъчна дирекция, който от своя страна има тридесет дни, за да откаже или издаде нов данъчен ревизионен акт. Решението или мълчаливият отказ на директора могат да бъдат обжалвани пред компетентния окръжен съд, чието решение е окончателно (член 116 от Кодекса от 1999 г.).

32. На 1 януари 2006 г. Кодексът от 1999 г. е заменен от ДОПК (вж. параграф 15 по-горе). Членове 129-132 от ДОПК предвиждат, че процедурата за прихващане и възстановяване на недължимо платени или събрани данъци може да бъде приложена по искане на данъкоплатеца или по инициатива на данъчните власти. Последните могат да извършат ревизия или проверка.

33. При представяне на окончателно съдебно решение или окончателно административно решение, признаващо правото на данъкоплатеца да му бъдат възстановени дадени суми, данъчните власти трябва да прихванат или възстановят в рамките на тридесет дни всички суми, които са били неправилно или недължимо платени или събрани суми за данъци, включително лихви (член 129, ал. 5, т. 1 ДОПК), както и всички суми, чието възстановяване е незаконосъобразно отказано (член 129, ал. 5, т. 2 ДОПК).

34. Всички недължимо платени или събрани суми, с изключение на задължителните осигурителни вноски, трябва да бъдат възстановени заедно със законната лихва за забавено плащане (член 129, ал. 6 ДОПК).

35. Решенията на данъчните власти за прихващане или възстановяване на данък или техните откази да направят това, включително мълчаливи откази, подлежат на обжалване по същата процедура като тази за данъчните ревизионни актове (член 129, ал. 7 ДОПК). Първо, жалбата трябва да бъде подадена до по-горестоящия орган по приходите, чието решение след това подлежи на съдебен контрол на две съдебни инстанции.

Б. Изпълнение на окончателни административни решения

36. Приложимите разпоредби, регламентиращи изпълнението на окончателни административни решения съгласно Административнопроцесуалния кодекс от 2006 г. („Кодексът от 2006 г.“), са обобщени подробно в *Стоянов и Табаков срещу България*, № 34130/04, §§ 53-59, 26 ноември 2013 г., и *Димитър Янакиев срещу България* (№2), №50346/07, §§ 30-35, 31 март 2016 г. По-специално, член 177, ал. 1 от Кодекса от 2006 г. предвижда, че решенията на ВАС, с които административно решение се отменя или се обявява за нищожно, са задължителни за всички.

37. Член 304 от Кодекса от 2006 г. предвижда, че в случаите, които не касаят изпълнението на административни или съдебни решения по глава V от Кодекса от 2006 г., длъжностно лице, което не изпълни задължение, произтичащо от подлежащо на изпълнение съдебно решение, се наказва с глоба между 200 и 2000 лв. (102 и 1022 евро). В случай на повторно неизпълнение, на длъжностното лице се налага глоба 500 лева за всяка седмица неизпълнение, освен ако предприемането на действията от негова или нейна страна са обективно невъзможни. Глобата се налага от председателя на административния съд и подлежи на обжалване пред тричленен състав на същия съд, чието решение е окончателно (член 306).

В. Нищожност на съдебно решение

38. Съгласно установената съдебна практика на националните съдилища, съдебно решение се счита за нищожно, ако (i) е постановено от незаконно съставен съдебен състав; (ii) надхвърля юрисдикцията на съда; (iii) решението не е издадено в писмена форма или не е подписано; (iv) не може да се направи извод за волята на съда поради абсолютната неразбираемост на решението. Липсата на мотиви не води до нищожност на решението (вж. реш. №668 от 15.11.2010 г. на ВКС по

гр. д. №1790/2009 г., I г.о, реш. № 248 от 11.06.2012 г. на ВКС по гр. д. №572/2011 г., IV г.о).

39. Нищожността на съдебно решение може да се търси чрез подаване на искане за обявяване на съдебното решение за нищожно или чрез възражение. Искането не е ограничено с никакъв срок (член 270, ал. 2 от Гражданския процесуален кодекс от 2007 г.).

Г. Отговорност на държавата за вреди

40. Съответните разпоредби, регламентиращи отговорността на държавата за незаконосъобразни действия и бездействия по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. („Законът от 1988 г.“) са обобщени в *Димитър Янакиев*, цитиран по-горе, §§ 36-37. По-специално лицата, търсещи обезщетение за вреди, причинени при обстоятелства, попадащи в приложното поле на Закона от 1988 г., не могат да се позовават на общия закон за непозволено увреждане, тъй като Законът от 1988 г. е *lex specialis* и изключва прилагането на общия режим (реш. № 1370/1992 г. от 16.12.1992 г. по гр.д. №1181/1992 г. на ВС, IV г.о.; реш. от 29.07.2002 г. по гр.д. №169/2002 г. на СГС, ГК, IVб отд.). Въпреки това, когато законът предвижда различен начин на обезщетение, Законът от 1988 г. не се прилага (чл. 8, ал. 2, както е формулиран преди декември 2012 г.).

Д. Законна лихва

41. Съответните разпоредби, уреждащи законната лихва, са изложени в Решение по делото *Захариева срещу България* ((dec.), №6194/06, § 42, 20 ноември 2012 г.).

ЗАКОНЪТ

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 13 И 1 ОТ ПРОТОКОЛ №1 КЪМ КОНВЕНЦИЯТА

42. Жалбоподателят се оплаква, че невъзможността на данъчните власти в продължение на няколко години да му възстановят недължимо платени данъци, както е установено с окончателните решения на ВАС, постановени в негова полза, са нарушили правото му на мирно ползване на собствеността съгласно член 1 от Протокол №1 към Конвенция. Позовавайки се на член 13, той се оплаква и че не е имал ефективно средство за защита по отношение на твърдяното нарушение на член 1 от Протокол №1.

43. Член 13 и член 1 от Протокол №1 към Конвенцията гласят следното:

Член 13

"Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в [тази] Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции."

Член 1 от Протокол №1

"Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право."

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби."

А. Допустимост

1. Правителството

44. Правителството повдига две възражения по отношение на допустимостта на жалбата. Първо, според тях жалбоподателят е загубил статута си на жертва в резултат на възстановяването от данъчните власти през 2012 г. на неправомерно събраните от него суми, включително лихвите. На второ място, те твърдят, че като не е информирал Съда за възстановяването, което е направено, след като е подал жалбата си до Съда, жалбоподателят и неговият законен представител не са изпълнили задължението си да информират Съда за всякакви релевантни за развитието на случая събития. Според правителството това е несъвместимо с целта на правото на индивидуална жалба.

2. Жалбоподателят

45. Жалбоподателят оспорва горните аргументи. Той твърди, че преди да възстановят дължимите суми, властите са образували изпълнително производство срещу него, в резултат на което редица от активите му са били продадени на публични търгове. Посочва и че властите са използвали различни процедурни маневри, за да забавят изплащането. Според него фактът, че са забавили почти четири години изпълнението на окончателните решения на ВАС, е бил достатъчен, за да запази статута си на жертва.

46. Жалбоподателят не коментира твърдяната злоупотреба с правото на жалба.

3. Оценка на Съда

(а) Статус на жертва на жалбоподателя

47. Съдът отново подчертава, че първо националните власти трябва да компенсират всяко твърдяно нарушение на Конвенцията. Във връзка с това въпросът дали жалбоподателят може да претендира, че е жертва на твърдяното нарушение, е от значение на всички етапи на производството по Конвенцията (вж. *Бурдов срещу Русия*, №59498/00, § 30, ЕСПЧ 2002-III). Решение или мярка, благоприятна за жалбоподателя, по принцип не е достатъчна, за да го лиши от статут на „жертва“, освен ако националните власти не признаят, изрично или по същество, и след това предоставят обезщетение за нарушението на Конвенцията (вж. *Екле срещу Германия*, 15 юли 1982 г., §§ 69 и сл., Серия А №51; *Амур срещу Франция*, 25 юни 1996 г., § 36, *Доклади за съдебни решения и решения* 1996 - III; *Далбан срещу Румъния* [GC], № 28114/95, § 44, ЕСПЧ 1999-VI; и *Йенсен срещу Дания* (dec.), №48470/99, ЕСПЧ 2001-X).

48. Що се отнася до фактите по настоящото дело, вярно е, че на жалбоподателя са възстановени неправомерно събраните данъци, включително лихвите. Въпреки това, плащането, макар и да слага край на ситуацията, от която се оплаква жалбоподателят, не включва никакво признаване на твърдяните нарушения. Освен това Съдът счита, че периодът от три години сам по себе си е достатъчно дълъг, за да се счита за проблематичен съгласно Конвенцията (*Стамова срещу България*, № 8725/07, § 50, 19 януари 2017 г.).

49. При тези обстоятелства Съдът намира, че жалбоподателят все още може да претендира, че е жертва на твърдяните нарушения в това отношение. Поради това отхвърля възражението на правителството.

(б) Твърдяна злоупотреба с правото на индивидуална жалба

50. Жалбата може да бъде отхвърлена като „злоупотреба с правото на индивидуална жалба“ по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията, ако наред с други причини тя е била съзнателно основана на неверни факти. Представянето от страна на жалбоподател на непълна информация може по същия начин да представлява злоупотреба с правото на индивидуална жалба, особено ако информацията се отнася до същината на делото или съществени доказателства и за неразкриването ѝ няма в достатъчна степен обяснение. Неуспехът от страна на жалбоподателя да привлече вниманието на Съда към важни събития, които се случват по време на производството, също може да представлява такава злоупотреба (вж. *С.А.С. срещу Франция* [GC], №43835/11, § 67, 1 юли 2014 г., и *Грос срещу Швейцария* [GC], №67810/10, § 28, ЕСПЧ 2014, с допълнителни препратки). Въпреки това, дори в такива случаи,

намерението на жалбоподателя да заблуди Съда винаги трябва да бъде установено с достатъчна сигурност (вж. *Грос*, цитирано по-горе, § 28).

51. Вярно е, че в настоящия случай законният представител на жалбоподателя не е информирал Съда за възстановяването, получено от жалбоподателя през 2012 г., преди правителството да бъде уведомено за жалбата. Съдът обаче отбелязва, че доводите на жалбоподателя не са били съзнателно основани на неверни факти. Нито нещо предполага, че пропускът на представителя на жалбоподателя е имал за цел да заблуди Съда. Съдът отбелязва още че когато на 13 септември 2017 г. известието е било изпратено до правителството, страните са били изрично поканени да предоставят информация дали жалбоподателят е получил възстановяване. В отговор, правителството информира Съда за плащането и по-късно тази информация е потвърдена от жалбоподателя в неговите становища.

52. При тези обстоятелства няма основания жалбата да се тълкува като злоупотреба съгласно член 35 § 3 (а) от Конвенцията и поради това възражението на правителството не може да бъде обявено за допустимо.

(в) Заключение относно допустимостта на жалбата

53. Съдът отбелязва, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията. Нито е недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявена за допустима.

Б. По същество

4. Член 1 от Протокол №1

(а) Становища на страните

54. Жалбоподателят твърди, че окончателните решения на ВАС от 28 ноември 2008 г. и 15 декември 2008 г. са наложили ясно задължение на данъчните власти да му възстановят неправомерно събраните суми. Вместо да върнат парите в рамките на тридесет дни, както се изисква от разпоредбите на закона, властите са използвали различни процедурни маневри, за да забавят плащането. Освен това жалбоподателят твърди, че властите са започнали изпълнително производство срещу него. В резултат на това, редица от активите му са били замразени и след това продадени на публични търгове. Накрая той твърди, че е получил възстановяване след почти четири години, като през това време е бил принуден да участва в различни производства. По негово мнение, той е бил поставен в състояние на несигурност, което представлява неоправдана намеса в правата му по член 1 от Протокол №1.

55. Правителството не се съгласява с жалбоподателя. Според тях, окончателното решение по производството е решението на Варненския окръжен съд от 14 март 2012 г., отхвърлящо искането на данъчните

власти за прогласяване на нищожност по отношение на решението на ВАС от 28 ноември 2008 г. Те считат, че не е имало забавяне от страна на властите, тъй като са възстановили дължимите суми скоро след влизането в сила на това решение. Според тях, исканията на данъчните власти за нищожност по отношение на решенията на ВАС са били в съответствие със закона, търсени са в обществен интерес и не са превишили свободата на преценка на властите при осигуряване събирането на данъци.

(б) Оценка на Съда

56. Съдът отново подчертава, че дълг може да бъде „собственост“ по смисъла на член 1 от Протокол №1, ако е достатъчно установен, за да бъде изпълним (вж. *Стран Грийк Рифайнърис и Стратис Андреадис срещу Гърция*, 9 декември 1994 г., § 59, Серия А №301В и *Бурдов*, цитирано по-горе, § 40). По същия начин, невъзможността на жалбоподателя да получи своевременно изпълнението на съдебно решение в негова или нейна полза представлява намеса в правото на мирно ползване на собствеността, както е посочено в първото изречение на първия параграф на член 1 от Протокол №1 (виж, наред с много други, *Юрий Николаевич Иванов срещу Украйна*, №40450/04, § 52, 15 октомври 2009 г.).

57. В настоящия случай, Съдът отбелязва, че след нова данъчна проверка на жалбоподателя данъчните власти издават данъчен ревизионен акт от 2004 г. На 29 октомври 2007 г. ВАС отменя този данъчен ревизионен акт, като отбелязва, че данъците, наложени на жалбоподателя, не са дължими (вж. параграф 11 по-горе). По-късно, с окончателните си решения от ноември 2008 г. и декември 2008 г. ВАС потвърждава, че данъците, начислени на жалбоподателя, са били неправомерно събрани. Следователно е трябвало да му бъдат върнати от данъчните власти, заедно с лихвите, чрез процедурата за прихващане или възстановяване (вж. параграфи 32-35 по-горе).

58. Съдът също така отбелязва, че в съответствие с член 129, ал. 5 от ДОПК, след представяне на окончателно съдебно решение, признаващо правото на данъкоплатеца да му бъдат възстановени суми, данъчните органи са били длъжни да прихванат или възстановят в рамките на тридесет дни всяка сума, която е била неправилно или недължимо платена или неправомерно събрана за данъци, включително лихви (вж. параграф 33 по-горе). Поради това Съдът намира, че въз основа на двете окончателни съдебни решения, постановени в негова полза, и съответните законови разпоредби, жалбоподателят е имал легитимно очакване и следователно „собственост“ по смисъла на член 1 от Протокол №1, състоящо се в правото на възстановяване на неправомерно платени данъци (вж. *Бъфало С.р.л. в ликвидация срещу*

Италия, №38746/97, §§ 28-29, 3 юли 2003 г., и *Еко-Елда АВЕЕ срещу Гърция*, №10162/02, § 27, ЕСПЧ 2006 IV).

59. Освен това Съдът отбелязва, че жалбоподателят е получил възстановяване на недължимо платените суми през 2012 г., повече от три години и половина след постановяването на окончателните решения на ВАС (вж. параграфи 28-29 по-горе). Забавянето на изпълнението на окончателните съдебни решения, постановени в негова полза, и възстановяването на недължимо платените суми следователно представлява намеса в правото му на мирно ползване на неговата собственост. По мнение на Съда, тази ситуация трябва да бъде разгледана съгласно първото изречение на първия параграф на член 1 от Протокол №1, който определя общия принцип на мирно ползване на притежанията (вж. по отношение на неправомерно събраните данъци *Бъфало С.р.л. в ликвидация*, цитирано по-горе, § 31; *Еко-Елда АВЕЕ*, цитирано по-горе, § 28; и *Гърция Интерсплав срещу Украйна*, №803/02, § 33, 9 януари 2007 г.; и дела относно неизпълнение или забавяне на изпълнението на окончателно решение срещу държавата - по отношение на парични вземания вж. *Манчева срещу България*, №39609/98, §§ 65–66, 30 септември 2004 г.; *Сирмано*, цитирано по-горе, §§ 37–38; *Пашов и други срещу България*, №20875/07, §§ 60–61, 5 февруари 2013 г., а по отношение на задълженията на държавата да предприеме конкретно действие вж. *Димитър Янакиев срещу България (№2)*, №50346/07, §§ 76–78, 31 март 2016 г., *Стамова*, цитирано по-горе, §§ 59–62, и *Велкова срещу България*, №1849/08, §§ 41–44, 13 юли 2017 г.).

60. По отношение на плащането на данъци, Съдът вече е приел, че финансовото задължение, произтичащо от събирането на данъци или такси, може да наруши правата, гарантирани в член 1 от Протокол №1, ако условията за възстановяване на суми налагат прекомерна тежест върху засегнатото физическо или юридическо лице или като цяло пречат на неговата финансова сигурност (вж. в този смисъл *Бъфало С.р.л. в ликвидация*, цитирано по-горе, § 32). По делото *Бъфало* (цитирано по-горе) Съдът установи, че продължителното невъзстановяване на данък, който е бил недължимо платен от дружеството жалбоподател, е оказало значително влияние върху финансовото му състояние. Това, заедно с липсата на ефективно средство за защита за ускоряване на възстановяването на сумите и несигурността относно това кога ще бъдат изплатени, нарушава справедливия баланс, който трябва да се поддържа между общия интерес на общността и правото на дружеството жалбоподател спокойно да се ползва от неговите притежания (вж. *Бъфало С.р.л. в ликвидация*, цитирано по-горе, § 32 и § 37).

61. Обръщайки се към фактите по настоящото дело, Съдът отбелязва, че вместо да се съобрази с решенията на ВАС и да предприеме възстановяването на сумите в рамките на тридесет дни, както се изисква

от разпоредбите на закона (вж. параграф 33 по-горе), данъчните власти са поискали прогласяване на нищожност на тези решения и възобновяване на производството (вж. параграфи 18-22 по-горе). Въпреки че Съдът не се съмнява, че властите трябва да имат достатъчно свобода да изпълняват задълженията си в областта на фискалната политика, така че да осигурят плащането на данъци чрез използване на наличните правни средства, не е доказано, че техните многократни действия, всички от които е трябвало да бъдат отменени, са били оправдани при обстоятелствата по това дело.

62. По-специално, от документите по делото става ясно, че данъчните власти са поискали обявяване на нищожност на основания, които очевидно са различни от тези в установената съдебна практика на националните съдилища (вж. параграфи 18 и 38 по-горе). Те просто повторят своите твърдения, които ВАС вече внимателно е разгледал и в крайна сметка отхвърлил в производството по обжалване (вж. параграфи 15-16 и 18 по-горе), и не повдигат нито едно от правните основания за нищожност съгласно вътрешното законодателство, а именно незаконно формиран съдебен състав, липса на компетентност на съда, липса на подписи или абсолютна неразбираемост на решението (вж. параграфи 21 и 38 по-горе). Правителството не е обяснило как при тези обстоятелства инициативата на данъчните власти за завеждане на дело за обявяване на нищожност е имала някаква перспектива за успех. Независимо от това, данъчните власти продължават своите действия упорито, като по този начин принуждават жалбоподателя да участва в няколко безсмислени производства (вж. параграфи 18-22 по-горе). В резултат на това, исканията му за възстановяване са отложени до изхода на производството за нищожност (вж. параграф 17 по-горе). Времето, изминало от произнасянето на окончателните решения на ВАС през 2008 г., признаващи правото на жалбоподателя да му бъдат възстановени недължимо платените данъци, до изплащането им през 2012 г., е повече от три години и половина.

63. Освен това не може да се пренебрегне факта, че срещу жалбоподателя вече е било образувано изпълнително производство няколко години преди това, което от своя страна е довело до изнасяне на търг на личните му вещи (вж. параграф 12 по-горе). В допълнение, тъй като конфликтът с данъчните власти продължава след решенията на ВАС, постановени в негова полза, той е принуден да заведе дело за вреди срещу данъчните власти съгласно Закона от 1988 г. (вж. параграфи 24-26 по-горе). Той също така прибегва до средство за защита съгласно член 304 от Кодекса от 2006 г. (вж. параграф 23 по-горе). Тези налични вътрешноправни средства за защита обаче се оказват безполезни и не му осигуряват обезщетение за нарушаване на правата му.

64. В светлината на гореизложеното, Съдът счита, че неоправданото забавяне на изпълнението на окончателните решения на ВАС и възстановяването на неправомерно събраните от жалбоподателя суми се приписват на държавните органи и са в нарушение на справедливия баланс, който трябва да бъде постигнат между общия и индивидуалния интерес.

65. Съответно е налице нарушение на член 1 от Протокол №1.

5. Член 13 във връзка с член 1 от Протокол №1

66. Като взема предвид констатацията си в параграфи 61 до 63 и заключението си в параграф 65 по-горе, Съдът счита, че не възниква отделен въпрос относно твърдяните нарушения на член 13 във връзка с член 1 от Протокол №1 (виж *Център за правни ресурси от името на Валентин Кампану срещу Румъния* [GC], №47848/08, § 154, ЕСПЧ 2014).

II. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

67. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреда

68. Жалбоподателят претендира 20 000 евро за неимуществени вреди. Той също така твърди имуществени вреди за разноските, направени в няколкото национални производства, в които е трябвало да участва срещу данъчните власти. Освен това жалбоподателят твърди, че поради изтеклия период от време той не е могъл да представи документи в подкрепа на претенцията си. Иска Съдът да му присъди еднократна сума от 2000 евро в тази връзка.

69. Правителството оспорва претенциите за имуществени и неимуществени вреди. Според тях, исканите от жалбоподателя суми са неоснователни и прекомерни. Освен това твърдят, че жалбоподателят не е представил никакви документи, които да показват, че претендираните в националното производство разноси са действително направени.

70. Съдът отбелязва, че въпреки възстановяването на дължимите суми, заедно със законната лихва за забавяне на плащането, забавянето на данъчните власти на възстановяването на неправомерно платените данъци на жалбоподателя в продължение на няколко години трябва да му е причинило емоционален стрес. Правейки своята оценка по

справедливост, Съдът присъжда на жалбоподателя 3 500 евро за неимуществени вреди.

71. По отношение на претенцията на жалбоподателя за имуществени вреди, Съдът счита, че разходите, направени от жалбоподателя в националното производство, по-скоро подлежат на разглеждане в раздела за разходи и разноси, по-долу (вж. сред много власти, *Никула срещу Финландия*, №31611/96, § 69, ЕСПЧ 2002 II).

Б. Разходи и разноси

72. В допълнение към сумата от 2000 евро, претендирана от жалбоподателя като имуществени вреди, той също така иска възстановяване на 1800 евро за хонорари на адвокати по време на производството пред Съда. Жалбоподателят също така претендира и възстановяване на сумата от 12.27 евро, която неговите законни представители са платили за пощенски разходи, 25 евро, които са платили за офис консумативи, и 10 евро, които са платили за копирни услуги. И накрая е поискал 117 евро за превод на становището и претенциите, направени от негово име, на английски език. В подкрепа на претенцията си жалбоподателят представи споразумение за заплащане на възнаграждение със законните си представители, две фактури и банкови извлечения, показващи извършено от жалбоподателя плащане, на законните му представители, разписка, показваща, че неговият законен представител е платил 24 лв. за изпращане по пощата на оригиналната жалба, както и договор за преводачески услуги между неговите законни представители и преводач. Поискал е всяка сума, присъдена в тази връзка, с изключение на сумата от 1800 евро, която той вече е платил на законните си представители, да бъде изплатена директно на фирмата на неговите законни представители – „Екимджиев и партньори“.

73. Правителството твърди, че претенцията по отношение на хонорарите на адвокатите е прекомерен и не е подкрепен с график, посочващ броя часове, прекарани от законните представители на жалбоподателя по делото. Оспорват и сумите, изразходвани за копиране и канцеларски материали, като заявяват, че адвокатите в България имат възможност да приспаднат 25% от административните си разходи от облагаемия си доход.

74. Съгласно установената съдебна практика на Съда, разходите и разностите се възстановяват съгласно член 41 от Конвенцията, ако се установи, че те са били действително направени, били са неизбежни и са разумни по отношение на размера им.

75. В настоящия случай Съдът отбелязва, че жалбоподателят не е представил никакви правни или финансови документи относно разходите, направени пред националните съдилища. При липса на

такива документи Съдът не вижда основание, на което да приеме, че разходите и разноските, претендирани от жалбоподателя във връзка с национални производства, са действително направени от него (вижте *Мерабишвили срещу Грузия* [GC], №72508 / 13, § 372, 28 ноември 2017 г.).

76. Счита все пак за разумно да му присъди сумата от 1800 евро за производството пред Съда, плюс всички данъци, които могат да му бъдат наложени, по отношение на съдебните разноски. Що се отнася до претенцията за други разноски, Съдът отбелязва, че жалбоподателят не е представил други подкрепящи документи, освен договор за преводачески услуги и пощенски разписки за документи, изпратени до Съда. При тези обстоятелства Съдът присъжда 130 евро за тези разходи. Последната сума трябва да се изплати на законните представители на жалбоподателя.

В. Лихва за забава

85. Съдът счита за подходящо лихвеният процент за забава да се основава на лихвения процент на пределната ставка на Европейската централна банка, към която трябва да се прибавят три процентни пункта.

ТАКА МОТИВИРАН, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 1 от Протокол №1 към Конвенцията;
3. *Приема*, че не е необходимо да се разглежда оплакването по член 13 във връзка с член 1 от Протокол №1 към Конвенцията;
4. *Приема*,
 - (а) че държавата ответник трябва да плати на жалбоподателя в рамките на три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат преобразувани във валутата на държавата ответник по курс, приложим към датата на плащането:
 - (i) 3 500 евро (три хиляди и петстотин евро), плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени, за неимуществени вреди;
 - (ii) 1930 евро (хиляда деветстотин и тридесет евро), плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени, за разходи и разноски. От тази сума 1800 евро (хиляда и осемстотин евро) трябва да бъдат изплатени на жалбоподателя, а останалите

РЕШЕНИЕ „АНТОНОВ срещу БЪЛГАРИЯ“

130 евро (сто и тридесет евро) на дружеството на законните представители – „Екимджиев и партньори“;

(б) че от изтичането на горепосочените три месеца до плащането се заплаща проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка през периода на забава, плюс три процентни пункта;

5. *Отхвърля* останалата част от претенцията на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и обявено в писмена форма на 28 май 2020 г. според Правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Виктор Соловейчик
Зам.-секретар

Сиофра О'Лиъри
Председател